

INFORMACE A ZPRÁVY

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O A. A. ŠACHMATOVVI
(SANKT PETERBURG 2014)

V dňoch 3.–5. 6. 2014 usporiadal Ústav lingvistických štúdií Ruskej akadémie vied v Sankt Peterburgu v spolupráci so Sankt Peterburgským historickým ústavom RAN a Sankt Peterburgskou pobočkou Archívu RAN medzinárodnú vedeckú konferenciu venovanú 150. výročiu narodenia významného ruského filológa Alekseja Aleksandroviča Šachmatova (1864–1920), ktorý sa považuje za priekopníka štúdia slovesnej diachronie a za jedného zo zakladateľov dejín ruského jazyka. Na prestížnom stretnutí zástupcov veľkého počtu humanitne orientovaných vedeckých univerzít a akademických inštitúcií z Ruska a niekoľkých zahraničných zástupcov (Azerbajdžan, Dagestan, Estónsko, Kazachstan a Ukrajina) odznelo okolo 90 referátov, ktoré sa z rôznych pohľadov zaoberali mnohostranným dielom a odkazom tohto ruského slavistu, dialektológa, lexikografa, etnografa či historického geografa. Po úvodných slovách, ktoré predniesli N. I. Kazanskij (riaditeľ Ústavu lingvistických štúdií RAN), A. M. Moldovan (riaditeľ Ústavu ruského jazyka V. V. Vinogradova RAN) a N. N. Smirnov (riaditeľ Sankt Peterburgského historického ústavu RAN) odzneli prvý deň tohto vedeckého zasadnutia plenárne prednášky, ktoré sa tematicky venovali biografii A. A. Šachmatova (V. I. Makarov, O. V. Nikitin), jeho cestám do Rakúska a Nemecka (O. V. Lukin), korešpondencii a archívny fondom dokumentujúcim dielo daného bádateľa (N. V. Kolguškina, N. S. Prochorenko) alebo jeho činnosti v Ruskej akadémii vied a v časopise *Izvestija* (O. A. Kirikova), či

komparáciám s ďalšími jazykovedcami, ako sú A. A. Potebnia (V. J. Frančuk) a F. F. Fortunatov (V. G. Vovina). V nasledujúcich dňoch sa rokovanie rozdelilo do troch sekcií – *Problémy dejín ruského jazyka a dialektológie*, *Problémy teórie a dejín ruskej gramatiky* a *Problémy ruskej lexikografie a lexikológie*, v ktorých boli prednesené referáty venované problematike Šachmatovových výskumov periodizácie dejín národného jazyka, etnogenézy východných Slovanov alebo bádateľovým syntaktickým teóriám, uplatneným najmä v oblasti ruského literárneho jazyka.

Z konferencie vyšiel rozsiahly zborník abstraktov – *Materiály meždunarodnoj naučnoj konferenciji, posvjaščennoj 150-letiju so dňja raždenija akademika A. A. Šachmatova* (2014)¹ a vedecké zasadnutie bolo doplnené spomienkovými akciami a výstavami spojenými s osobnosťou A. A. Šachmatova. Účastníci napríklad navštívili pietne miesto bádateľovho odpočinku na Volkovskom cintoríne a organizátori pripravili aj expozíciu autorových vedeckých diel a archívnych dokumentov

¹ *Materiály Meždunarodnoj naučnoj konferenciji, posvjaščennoj 150-letiju so dňja roždenija akademika A. A. Šachmatova*. Eds. O. N. Krylova – M. N. Prijomyševa. Sankt-Peterburg: Institut lingvističeskich issledovanij Russkoj akademiji nauk, 2014. 256 s.). Editori v úvode pretlačili aj významnú monografickú štúdiu V. V. Vinogradova *Aleksej Aleksandrovič Šachmatov* z roku 1922 (s. 10 – 55).

(súkromného i úradného rázu), ktoré dokumentovali Šachmatovovu činnosť predsedu Oddelenia pre ruský jazyk a slovesnosť Ruskej akadémie vied. Na tejto júnovej konferencii prevažovali najmä lingvisticky orientované referáty a usporiadatelia sa rozhodli ešte bližšie vrátiť k tejto mnohostrannej osobnosti aj z interdisciplinárneho pohľadu dejín vedy a ďalších príbuzných disciplín, ako sú literárna história, textológia, medievistika, paleoslavistika a pod. A z tohto dôvodu sa 1.–2. 10. 2014 v Sankt Peterburgu pripravila druhá časť konferencie, organizovaná ďalšími akademickými a univerzitnými inštitúciami (Historická a Filologická fakulta Sankt Peterburgskej univerzity, Sankt Peterburgský historický ústav RAN, Ústav ruskej literatúry RAN a Sankt Peterburgská pobočka Archívu RAN), ktorá bola zameraná na mnohostrannú interpretáciu vedeckého diela A. A. Šachmatova, na jeho prínos pre ukrajinskú gramatiku a encyklopédiu, na politické aktivity (napr. politická podpora Malorusov = Ukrajincov) či činnosť vo vedeckých spoločnostiach, na jeho prínos pre historickú rusistiku a kodikológiu, vzťahy so zahraničím, najmä so stredo európskymi slavistami atď. V rámci tohto kontextu

je zaujímavé analyzovať napr. aj jeho vzťahy s českým slavistickým prostredím. Je menej známe, že to bol práve A. A. Šachmatov, ktorý orientoval Jakobsona na štúdium češtiny a už v roku 1914 plánoval jeho cestu do Prahy, ktorú však prekazila prvá svetová vojna. Šachmatovov ohlas v českom prostredí dokazuje napr. päť nekrológov, z nich najmä rozsiahla stať J. Polívku *Aleksej Aleksandrovič Šachmatov (1864–1920)*,² ktorá bola uverejnená v Novom Atheneu a zhodnotila filologický a folkloristický odkaz ruského slavistu.

Júnová konferencia prispela k hlbšiemu pochopeniu zložitej a mnohostrannej osobnosti A. A. Šachmatova a jeho diela, ktoré položilo základy novodobej kultúrnej, areálovej lingvistiky a svojimi podnetmi v oblasti syntaxe ruského literárneho jazyka a rekonštrukcie praslovanskej poetiky inšpirovalo aj neskoršie vedecké generácie ruských formalistov a štrukturalistov. Je iba prínosom, že sa na jeseň uskutočnilo jej pokračovanie, a tak sa zhodnotila a uctila pamiatka tejto výraznej osobnosti ruskej filológie.

Anna Zelenková

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA ČESKÁ LITERATÚRA A FILM

Dňa 17. 10. 2014 sa v Ústave stredo európskych jazykov a kultúr Fakulty stredo európskych štúdií UKF v Nitre uskutočnil druhý ročník medzinárodnej konferencie *Česká literatúra a film*. Ústrednou témou konferencie, ktorej odbornými garantmi boli Tibor Žilka a Miloš Zelenka, bol vzťah literatúry a filmu v českom kultúrnom kontexte. Podujatie bolo organizované v spolupráci s Veľvyslanectvom Českej republiky v Bratislave a za osobnej účasti tajomníka Veľvyslanectva ČR v Bratislave.

Blok dopoludňajších prednášok otvoril Petr Kučera, ktorý sa zamerával vo svojom výklade na problematiku „symbolotvorného lyrizmu próz Bohumila Hrabala ako vzbury proti miznutiu vecí a ľudí“. Hrabala označil ako surrealistického spisovateľa, orientovaného na anglo-americkú poéziu, čo bolo v tých časoch neobvyklé, no napriek tomu nestratil

kontakt so Slovanmi (obdivoval K. J. Erbena a jeho dielo *Kytice*, ktoré je klasifikované ako typické surrealistické dielo). Zaujímavosťou je, že knihy B. Hrabala vyšli asi desať rokov po ich napísaní, kedy autor vytváral už iné diela. Filmové adaptácie Jiřího Menzla vyzdvihujú do popredia len niektoré časti textov B. Hrabala, pričom ich veľmi zjednodušujú. Môžeme to vidieť vo filme *Posťřížiny*. Ten sa snaží publikum prvoplánovo rozosmiať a prekvapiť, no je tu potlačené filozofické zamýšľanie sa nad miznutím ľudí a vecí. Táto rovina sa do filmu nedostala. Aj filmová adaptácia Hra-

² POLÍVKA, Jiří: Aleksej Aleksandrovič Šachmatov (1864–1920). In: *Nové Atheneum* 3, 1921, s. 186–192, 228–240. Štúdiá vychádzala na pokračovanie a zostala nedokončená.